

SCHEVENINGEN EEN STADSDEEL ALS EEN LAPPENDEKEN

Het Heurnparkje tussen Badhuisweg en Nieuwe Parklaan. Foto Martin Snuverink

Door steeds nieuwe bebouwing van stukken duingebied, ieder met een eigen karakter, is het stadsdeelgebied van Scheveningen als een lappendeken geworden. Zo groeiden Scheveningen en Den Haag aan elkaar, waarbij even uit de kust tussen Oostduinen en Westduinen een snoer van zes groene parels overbleef. Wij 'fietsen' hier eens doorheen van oost naar west.

Als we dit snoer volgen komen de buurten vanzelf voorbij. De eerste parel is bij de watertoren in het Oostduinpark (kaartje 1). Daarachter bevindt zich de drinkwaterfabriek van Dunea. Hier wordt al 140 jaar duinwater gewonnen, nu voor 1,3 miljoen inwoners in het westelijk deel van Zuid-Holland. In dit natuur- en waterwingebied is het heerlijk wandelen en fietsen. Je kunt er het konijnenleven bestuderen vanaf de bankjes langs het Nettenboetstersveld, een natuurmonument vanwege de bijzondere duinvegetatie. Vlakbij, aan de rand van het naoorlogse Duttendel, vinden we aan de Pompstationsweg de Penitentiare Inrichting Haaglanden, met zijn markante, kasteelachtige torens. Daarbinnen bevinden zich een penitentiair psychiatrisch centrum, een 'open inrichting', en een penitentiair ziekenhuis. Ook is hier de UNDU (United Nations Detention Unit) gevestigd, waar de verdachten van het Joegoslavië-Tribunaal en het Internationaal Strafhof verblijven tijdens hun voorlopige hechtenis.

Aan het andere eind van de Pompstationsweg beginnen de Nieuwe Scheveningse Bosjes (2), de volgende groene parel, die via het zogeheten Heurnparkje overlopen in het Westbroekpark (3), met rosarium en standbeeld van Pieter Jelles Troelstra.

Hier liggen de buurten Westbroekpark en Wittebrugpark, aan de rand van de oude Scheveningse Bosjes (4). In 1864 waren deze buurten met de stad verbonden door een paardentram die over de Witte Brug het kanaal kruiste. Achter de oversteek lag het gehucht Wittebrug, waar nu de buurt naar vernoemd is. De restanten zijn er nog te zien. Vanaf daar kom je via de Badhuisweg in het Belgisch Park, dat vanaf eind 19e eeuw gebouwd is rondom een plantsoen op het Belgischplein, met prachtige huizen in overgangsstijl. Ooit liep er de Hofpleinspoorlijn, die van 1908 tot 1953 het strand verbond met Station Hofplein in Rotterdam. Het stationsgebouwtje Wittebrug-Pompstation op de hoek Van Alkemadelaan-Pompstationsweg is daar nog van overgebleven. De wijk grenst aan de badplaats, met boulevard en toeristische attracties, zoals Kurhaus, Palacepromenade, Circustheater en Pier. Als we het groene snoer verder volgen, komen we aan de andere kant van de Scheveningse Bosjes in het Van Stolkpark. Dit dankt zijn naam aan mr. Thomas van Stolk, die in 1872 stukken duingrond kocht en er een villapark bouwde. Beeldbepalend zijn hier de imposante huizen, waarvan de meeste kantoor werden of tot appartementen zijn omgevormd. Een belangrijke functie, die het wijkbelang overstijgt, is het Vrijzinnig Christelijk Lyceum, dat er in 1930 in een paar villa's begon en later een modern eigen gebouw kreeg. Via de Kanaalweg en de Scheveningseweg kom je dan in het dorp van Scheveningen, rondom de Oude Kerk in de Keizerstraat. Dit deel is nog het meest authentiek Schevenings, hoewel er in de loop van de jaren veel gesloopt en vernieuwd is. Herkenningpunt is de rode twaalfkantige vuurtoren uit 1875. Hij produceert twee lichtflitsen per tien seconden. Het is een rijksmonument, evenals de huisjes van de vuurtorenwachters aan de voet.

Verder terug langs de Scheveningseweg is de ingang van het park Zorgvliet (5), overblijfsel van het landgoed Sorghvliet van Jacob Cats. Hier vinden we ook het Catshuis, de ambtswoning van de minister-president, en de wijk Zorgvliet. Veel van de functies van de internationale stad van vrede en recht bevinden zich in deze buurt, waaronder het Joegoslaviëtribunaal, het World Forum, VN-Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens, Europol en het gloednieuwe gebouw van Eurojust. Ook staan hier de beeldbepalende gebouwen van het Gemeentemuseum uit 1935 van architect Berlage, het fotomuseum van architect Schamhart, het later erbij gebouwde Museon en Omniversum met zijn ingepakte IMAX-dome.

Duinoord, iets verder van de kust, is weer een ander verhaal. Deze wijk is eind 19e eeuw gebouwd op een oud binnenduin. Het begon met een amandelvormig stratenpatroon, om het Sweelinckplein heen, met een typische architectuur van torentjes, trapgevels en erkers. Na 1900 groeide de wijk verder richting Scheveningen. Dat werd Duinoord II, dat tijdens de bezetting deels plaats moest maken voor de Atlantikwall. Bij de wederopbouw na 1945 kwamen hier flats, kantoren, scholen en de groene strook van het Stadhoudersplantsoen. Als we die oversteken komen we in het voorname Statenkwartier, gebouwd tussen 1903 en 1915, met diagonaal stratenpatroon, grote kruisingen, pleinen en lange lanen. Het ontleent zijn naam aan de Staten van het Gewest Holland, de Hollandse bestuurders uit de 17e en 18e eeuw die we terugvinden in de straatnamen. Het Geuzenkwartier, meer westelijk gelegen langs het Verversingskanaal, hoort ook bij deze wijk. Hier zijn de huizen kleiner en iets jonger. De straten zijn vernoemd naar de geuzen, strijders uit de tachtigjarige oorlog.

Centraal in de wijk ligt de lange winkelstraat 'de Fred' (Frederik Hendriklaan). Als we vanaf de Fred de Statenlaan westwaarts volgen, komen we in het Havenkwartier. Dit dateert van 1904, toen de Eerste Haven in gebruik werd genomen en het gebied tussen dorp en haven werd bebouwd. De straatnamen verwijzen er naar de zeevisserij, zoals Kompasstraat en Maststraat. De Tweede Haven, met de in 1930 aangelegde tweede oude visafslag, heeft nu een recreatieve functie met jachthaven en horeca. De grote visafslag met zijn kenmerkende sheddaken en meeuwenbevolking staat in de Eerste Haven.

Vanaf de Westduinweg gaan we westwaarts over de Duindorpdam naar de Nieboerweg en komen we in Duindorp dat tussen 1915 en 1930 is gebouwd aan de overkant van het Verversingskanaal. Centraal in de wijk ligt het Tesselseplein met de belangrijkste buurtwinkels en een monument ter nagedachtenis aan de Duitse bezetting, de evacuatie in 1943

De parels in kaart door Casper de Weerd

en de terugkeer na 1946. Het is de wijk met misschien wel de mooiste groene omgeving van Den Haag, midden in de Westduinen (6): de apotheose van het groene parelsnoer waarmee we bij de watertoren dit verhaal begonnen - een verademing na de kaalheid van dorp en haven, waar in de zoute zeewind geen boom wil groeien.

[Elsbeth van Hijlckama Vlieg](#)
[Werkgroep Stadsgroen en Stadsbeeld](#)

De internationale zone met het gebouw van het Joegoslaviëtribunaal.

Foto Jacob Bijl